

SCI-CONF.COM.UA

INTERNATIONAL SCIENTIFIC INNOVATIONS IN HUMAN LIFE

**PROCEEDINGS OF V INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
NOVEMBER 17-19, 2021**

**MANCHESTER
2021**

УДК 37.016

СПЕЦИФІКА АКТИВІЗАЦІЯ СЛОВНИКА ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ ГРИ «ДАЙ ВІДПОВІДЬ ЗА 5 СЕКУНД»

Хандусенко Наталя Вікторівна

студентка, 2 курсу другого
(магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 012 Дошкільна освіта,
Херсонський державний університет

Цюпак Ірина Миколаївна,

к.пед.н., доцентка кафедри
педагогіки та психології
дошкільної та початкової освіти,
Херсонський державний університет
м. Херсон, Україна

Анотація: у статті науково ґрунтовано специфіку активізації словника дитини дошкільного віку засобом гри «Дай відповідь за 5 секунд». Проаналізовано дослідження з вивчення проблеми активізації словника дитини дошкільного віку. Уточнено зміст словникової роботи з дітьми дошкільного віку та класифікації мовленнєвих ігор для дітей дошкільного віку. Описано можливості використання гри «Дай відповідь за 5 секунд» як засіб активізації словника дитини дошкільного віку.

Ключеві слова: активізації словника дитини, словникова робота, засіб, гра «Дай відповідь за 5 секунд, дитина дошкільного віку.

Вступ. На сучасному етапі свого розвитку дошкільна освіта спрямована на виконання Базового компонента дошкільної освіти в Україні, згідно з яким саме «мовленнєве виховання забезпечує духовно-емоційний розвиток дитини». Добре розвинене мовлення слугує засобом повноцінного спілкування і розвитку особистості дошкільника. А лексика як найважливіша частина мовленнєвої системи має загальноосвітнє і практичне значення. Словник є однією з провідних мовленнєвих характеристик особистості, що формується на етапі

дошкільного дитинства. Тому Базовий компонент дошкільної освіти розглядає як кінцеву мету словникового розвитку випускника дошкільного закладу сформованість у нього мовленнєвої, в тому числі лексичної, компетентності.

Мета роботи: представити результати дослідження з теми кваліфікаційної роботи «Активізація словника дитини дошкільного віку засобом гри «Дай відповідь за 5 секунд»».

Матеріали та методи. У сучасній методиці словникова робота розглядається як цілеспрямована педагогічна діяльність, яка забезпечує ефективне оволодіння дитиною словниковим складом рідної мови. Формування словника є однією з важливих завдань розвитку мовлення. У дошкільному віці дитина повинна оволодіти таким словником, який дозволив би їй спілкуватися з однолітками і дорослими, в майбутньому успішно навчатися в школі, розуміти літературу, телевізійні і радіопередачі тощо.

Результати та обговорення. Аналіз досліджень з вивчення розвитку мовлення дитини дошкільного віку засвідчив, що проблему своїх роботах розглядали Богуш А., Гавриш Н., Саприкіна О., Луцан Н., Чекаліна В., Дуткевич Т., Приймак С., Маргітич М., Крутій К., Трифонова О. Науковцями розкрито особливості розвитку та формування мовлення дітей раннього та дошкільного віку за напрямками: звукова культура мовлення, словникова робота, граматична правильність мовлення та зв'язне мовлення (діалогічне та монологічне). Проте, нашу увагу привертають дослідження, що розкривають проблему розвитку, формування та активізації словника (активного та пасивного) дитини дошкільного віку.

Проблему розвитку, збагачення та активізації словника дітей дошкільного віку розкрито у дослідженнях Алексеєнко-Лемовської Л., Горбунової Н., Сахарової О., Івашко С., Албул В., Чаговець А., Сирової Ю. та Колосової С., які вказують на потребі організації словникової роботи не лише на спеціально організованих заняттях, а й поза ними. Використовувати всі можливі види активної та пасивної діяльності дошкільників для реалізації завдань словникової роботи.

Зміст словникової роботи в різних вікових групах визначається на основі аналізу дошкільної освітньої програми: це лексика, необхідна дитині для спілкування, задоволення своїх потреб, орієнтування в навколишньому, пізнання світу, розвитку та вдосконалення різних видів діяльності.

Фундатор дошкільної лінгводидактики А. Богуш виокремлює три основні завдання розвитку словника дитини дошкільного віку: «збагачення кількісного складу лексики; якісне засвоєння лексики; активізація словника» [1, с. 323]. Увагу нашого дослідження зосереджуємо на останньому завданні, що ґрунтується на активізації словника.

Зміст словникової роботи з дітьми дошкільного віку визначено Базовим компонентом дошкільної освіти, у освітніх програмах сплановано роботу за віковими групами відповідно до завдань, а саме сформувані запас: слів із різних освітніх напрямів; слів, що позначають ознаки, якості, властивості предметів, явища, події; слова всіх частин мови, різного типу творення, слова різної складності, синоніми, антоніми, епітети, метафори, багатозначні слова; фразеологічні звороти; форми звертання до дорослих і дітей.

Неможливо переоцінити роль знання рідної мови, що допомагає людям, перш за все дітям, усвідомлено сприймати навколишній світ і є засобом спілкування. Дитина з добре розвиненим мовленням легко вступає в спілкування з оточуючими: може зрозуміло висловити свої думки і бажання, задати питання, домовитися з однолітками про спільну гру. Тому, вважаємо за потрібне з'ясувати особливості розвитку мовлення з урахуванням провідного виду діяльності дитини дошкільного віку – гри та її можливості як засобу активізації словникового запасу.

Актуальність дослідження обумовлене врахуванням освітнього значення використання ігрових прийомів з метою розвитку мовлення дітей дошкільного віку, зокрема використання ігор з метою реалізації завдань словникової роботи розкрито у роботах Богуш А., Луцан Н., Гавриш Н., Сайко Х. та Шаблінська Ю. Проте недостатньо дослідженим явищем залишається використання настільно-друкованих ігор з метою активізації словника дітей дошкільного віку.

Таким чином, з метою активізації словника дитини дошкільного віку було обрано засіб гри «Дай відповідь за 5 секунд» [3] та сплановано хід роботи:

I етап. Ознайомлення дітей з грою та її правилами.

II етап. Використання гри з метою активізації словника:

1. Ігри без використання годинника: колективна гра, командна гра, гра парами, індивідуальні ігри.

2. Ігри з використанням годинника: колективна гра, командна гра, гра парами, індивідуальні ігри.

Активізація словника була побудована на лексичному матеріалі який діти старшого дошкільного віку вивчали на заняттях відповідно до розділу програми «Дитина» для старшої група «Фантазери-мрійники» (шостий рік життя) [2] та на основі таких категорій слів: «назви предметів, дії, якості, властивості предметів; слова з протилежним значенням (антоніми), близькі за значенням (синоніми), багатозначні слова (омоніми); слова, що виражають емоції, стани (настрій); узагальнені слова».

Дитячий україномовний варіант настільної гри-вікторини «5 Second Rule», яка стала хітом в США і країнах Європи, тому що вона швидка, емоційна і весела. Видання українською мовою - це якісна локалізація оригінальної англійської гри «5 Second Rule Junior». Головна мета гри: швидко - думати, відповідати, діяти.

У ході формувального етапу експерименту було адаптовано гру під більшу кількість дітей. Щодо зазначеного віку, а саме від 6 років, та проаналізував зміст карток, було з'ясовано, що значна кількість може бути використана у роботі з дітьми 5 років (шостий рік життя). Відповідно до програмних вимог картки було розподілено на категорії. Проте використовувалися вони у випадковому змішаному форматі.

У кваліфікаційній роботі детально описано хід роботи відповідно до спланованих етапів. Наведемо приклади завдань за деякими освітніми напрямками, зазначмо варіанти карток середньої складності, які можна

ускладнити чи спростити, додавши збільшивши чи зменшивши число елементів. Завдання за напрямками:

1. «Ознайомлення з довкіллям»: «Назви два транспортних засоби», «Назви два місця де можна грати», «Назви два речі із замком», «Назви два електроприлади», «Назви два способи вітатися», «Назви дві частини тіла», «Назви дві професії», «Назви дві речі зі скла» тощо.

2. «Ознайомлення з природним довкіллям»: «Назви два місця де ростуть дерева», «Назви два фрукта», «Назви два місця де ростуть квіти», «Назви дві домашні тварини», «Назви дві тварини, які живуть на фермі», «Назви два жовтих фрукта» тощо.

3. «Художня література» та «Мовленнєвий розвиток»: «Назви двох героїв з казки», «Назви двох героїв з казки про «Колобка»», «Назви дві рими до слова «сонце»», «Назви дві казки» тощо.

4. «Музичне виховання»: «Назви два музичних інструмента», «Назви дві пісні», «Назви два танці» тощо.

5. Сенсорне виховання: «Назви два червоних предмета», «Назви два смаки соку», «Назви два великих предмета» тощо.

6. «Зображувальна діяльність»: «Назви два предмета якими можна малювати», «Назви два матеріали з яких можна ліпити», «Назви два інструменти художника» тощо.

7. «Математика»: «Назви дві геометричні фігури», «Назви два дні тижня», «Назви дві частини доби», «Назви два числа», «Назви дві геометричні фігури з кутами», «Назви два способи вимірювання» тощо.

Творчий характер гри мав позитивний ефект, діти самі пропонували пограти у гру, обирали яким способом організовуватися. Деякі елементи гри, такі як фішки та ігрове поле, не були використані у колективній роботі. Для заохочення використовувалися наліпки «Смайлики», «Зірочки» та інші, що отримували діти, команда за правильно виконане завдання.

Висновки. Під час використання карток різної складності, зміни способів організації гри, використання обмеження у часі в дітей проявлялися швидкість

реакції, бажання давати більше відповідей, якщо на початку використання відповіді часто повторювалися, то з часом діти починали придумувати та пропонувати більше різноманіття відповідей. Отримані результати дослідження дозволяють зробити наступні висновки: результати констатувального та контрольного етапів дослідження рівня сформованості активного словника засобом гри «Дай відповідь за 5 секунд» дітей експериментальної та контрольної груп став значно відрізнятися. Що є свідченням ефективності використання ігрових мовленнєвих технологій у словниковій роботі в закладі дошкільної освіти.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Богуш А.М. Гавриш Н.В Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах. Друге вид., доповн. К. : ВД «Слово», 2011. 704 с.

2. Дитина. Освітня програма для дітей від 2 до 7 років. / наук. кер. проекту В.О.Огнев'юк; авт.кол. Г.В.Беленька, О.Л.Богініч, Н.І.Богданець-Білокаленко (та ін.). К: Київ.ун-т ім. Б.Грінчека, 2020. 304 с.

3. Настільно-друкована гра «Дай відповідь за 5 секунд. Юніор». URL: <https://desktopgames.com.ua/five-seconds-jr-ua.html>.